

HERALDISK TIDSSKRIFT

BIND 2 • NR 11 • 1965

Kommentarer og Tilføjelser

SOCIETAS HERALDICA SCANDINAVICA

Heraldisk Selskab • Heraldinen Seura • Skjaldfræðafélagið

Heraldisk Selskap • Heraldiska Sällskapet

Kommentarer og Tilføjelser

Heraldiske Snitt

HT 1:9/391 skrev jeg en notits om heraldiske snitt med sikte på de tidligere i tidsskriftet flere ganger behandlede gransnitt. Hvad jeg skrev, gikk ut på følgende: At et mønster, som deler en flate (skjoldfelt) i to forskjelligfarvede deler, og som deler flaten på en fullkommen symmetrisk måte, slik som tilfelle er med praktisk talt alle heraldiske snitt, ikke kan tjene til å karakterisere den ene del, den ene farve, mer enn den andre. Videre: At hvis mønsteret av en eller annen grunn syntes å tilhøre utelukkende den ene del eller den ene farve, vilde denne få profilkarakter, bli løftet op, og fremtre med den annen farve som bakgrunn. Snittet vilde da ikke lenger være å anse som et heraldisk snitt, men som en profil, karakteristisk for en bestemt gjenstand.

Dette kaller Ahti Hammar i HT 1:10/439 for min «profilteori», som han vil karakterisere som «en individuelt betonet idéassosiasjon». Jeg må svare, det er ingen teori, men et selvinnlysende faktum. Jeg kunde begrunne det inntil kjedsmulighet.

Det var den finske kommune Pudasjärvis skjold, som jeg nevnte som eksempel på at også von Numers' gransnitt kunde få profilkarakter (se figuren). Ahti Hammar benekter dette, og fremholder at gransnittet her bare er anvendt som symbol for barskog. (I parentes bemerket: Det er det vanlige, ikke å gjøre forskjell på symbol, allegori og allusjon. Men gransnittet på sitt beste er snarere en allusjon til enn et symbol på granskog.)

Grunnen til at jeg karakteriserte gransnittet i Pudasjärvis våben som profil, trodde jeg var iøinefallende for enhver. Det skyldes skjoldhodet. Sier vi at dette inneholder syv stjerner, er det minst sagt; men stjernene utgjør (stilisert) stjernebilledet Karlvognen. Her er det ikke

bare stjernenes antall, men deres innbyrdes stilling, som er bestemmende. Dette forhold trekker på en særlig måte det

omgivende rum, den omgivende flate, med inn i bildet, i hvilket stjernene bare blir en detalj. Hele feltet blir «figur», idet man ser det som et utsnitt av himmelhvelvingen, — på samme måte som hele feltet i et såkalt landskapsvåben blir «figur». For et slikt felt kan et heraldisk snitt ikke danne en naturlig begrensning, men vil sees som en profil med feltet som bakgrunn. Og i dette tilfelle smitter landskapskarakteren over på skjoldet som helhet.

Som en konsekvens av mitt syn på Pudasjärvis våben fremholder Ahti Hammar, at et skjold tverdelt av blått og sølv da måtte være «et hav» (himmel og hav, er vel meningen). Men dette er, som man vil se, det motsatte av hvad jeg har sagt, nemlig at et snitt, som deler et felt i to, normalt ikke kan tilhøre den ene del mer enn den andre, ikke kan tjene til å karakterisere den ene farve mer enn den andre. Det var først hvis Ahti Hammar av det nevnte skjold vilde lage en pendant til Pudasjärvis våben ved å anbringe en blå hval nede i sølvfeltet, helst erstatte det rette snitt med et bølgesnitt, og så sette et sølv Sydkors til å lyse i det blå felt, at jeg vilde klassifisere hans komposisjon som et antarktisk «seascape».

Ahti Hammar tar de tre profiler, de tre perspektivisk ordnede «symboler» i Örestads våben — se HT 1:7/311 — i

forsvar under påberopelse av personlig opfatning og fantasi. Det er et argument, jeg vanskelig finner å kunne bøie mig for, men som på den annen side ikke foranlediger mig til å føie noget til det, jeg tidligere har sagt om dette våben. Bare forsåvidt vil jeg motsi Ahti Hammar som han vil la avgjørelsen av centrale heraldiske spørsmål være beroende på enhvers personlige opfatning og fantasi.

La oss nu bare være på det rene med hvor vi står og hvorhen vi går.

I løpet av nærmere tusen år har man i heraldikken lykkes å konstruere 10-15 såkalte snitt, hvorav de færreste har vært i vanlig bruk. Bare dette skulde vise at man tidligere har vært blinde for smittenes muligheter som symboler. Disse muligheter er først oppdaget nu, her, av oss. Inspirert av denne stolte tanke, har jeg formet det nedenstående som mitt bidrag til den programerklaering, som vi uten tvil bør la utgå til allverden:

Hvad angår muligheten av å forfløre de heraldiske snitt og anvende dem som symboler, har verden levet i blindhet og mørke inntil nu, da en gnist er sprunget og en flamme tendt i Norden. Til de to allerde konstruerte gransnitt vil komme et tyttebærsnitt (lingonskura); jeg har det under arbeide. Det skal symbolisere de nordiske folks evne til å overvintrie under sneen. I Danmark vil man ta i bruk kløversnittet som symbol på landets fete gressganger, og før «våren pynter bøgen ud til brud» er mig lovet at det danske bøkesnitt skal være ferdig. Og vi vil skrive til våre venner i Rhinegnene og Frankrike, og spørre om hvorfor ikke deres drue før har inspirert dem til et vinsnitt, og tvilte da ikke på at ett eller flere meget anvendbare symboler vil se dagens

lys. Et flaskesnitt (buteljskura) skal vi så sende sydover. (Det er allerede konstruert.) I Middelhavslandene vil et palmesnitt opstå og selvfølgelig finne utstrakt anvendelse — således at vi også i »Skandinavisk Vapenrulla« skal kunne vente å finne gjengitt N.N.s våben med et palmesnitt symboliserer N.N.s vellykkede valfart til Mallorca vinteren 1964/65.

At visse vanskeligheter vil melde sig, når vi tar disse og forhåpentlig mange flere nye heraldiske snitt i bruk, er ikke mer enn hvad vi må være forberedt på. Jeg kan f. eks. tenke mig at nogen vil spørre: Kan man i et og samme skjold anvende både et tyttebærsnitt og et palmesnitt? Til dette må svaret bli ja, under forutsetning av at man legger et bølgesnitt mellom dem begge. Da vil symbolikken være klar. Ved, som Ahti Hammar anbefaler, å ta fantasien til hjelpe, vil vi kunne overvinne alle vanskeligheter. Det nevnte våben vil bli et udmekket våben, vel egnet for en sjømann, som farer mellom hjemlige og fremmede strender.

Dette minner mig om at vi, de nordiske folk, er farende folk, og at det blant oss sikkert finnes dem, som fra fjerne land vil kunne hjemføre adskillige eksotiske og eventyrlige snitt. Disse vil så kunne danne en gunstig motvekt mot tendensen i den omsiggrimpende kommunale heraldikk til å velge de mest stedbundne og nyttepregede symboler (snitt). For vi glemmer ikke at heraldikken i sin gode tid aldri var nogen hjemmeføding, men en farende svenn.

Og la oss så etter dette håbefullt gå vår heraldiske fremtid i møte.

Hans Krag

[DA] Dette materiale er beskyttet af ophavsret. Det kan downloades, lagres og udskrives til personlig brug og til ikke-kommerciel brug i forbindelse med undervisning og forskning. Bearbejdning, tilgængeliggørelse samt fremstilling af kopier er ellers kun tilladt i det omfang, der følger af lov eller aftale.

[NO] Dette materialet er beskyttet av opphavsrett. Det kan lastes ned, lagres og skrives ut for personlig bruk og for ikke-kommersiell bruk i forbindelse med undervisning og forskning. Bearbeidning, tilgjengeliggjøring og fremstilling av kopier er ellers bare tillatt i den grad som følger av lov eller avtale.

[sv] Detta material är skyddat av upphovsrätt. Det får laddas ned, sparas och skrivas ut för enskilt bruk samt för icke-kommersiellt bruk i samband med undervisning och forskning. Bearbetning, tillgängliggörande samt framställning av kopior är i övrigt bara tillåtet i den utsträckning som följer av lag eller avtal.

[EN] This material is protected by copyright. It may be downloaded, saved and printed for personal use and for non-commercial use in connection with teaching and research. Altering, making it available or producing copies is otherwise only permitted to the extent that follows from law or contract.